

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

10. Quid Simplicius, quid Philoponus, ac Plutarchus,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

aut suscipit. Quocirca intellectum potestate seu materialem non aliter voluit interire, quam ut passivus est: simpliciter autem immortalem existere: quia idem est cum intellectu agente, atque hic cum a corpore separatur, in eum sese colligit & cum eo separatur. Tuncque intellectus in seipsum sese reuocat: quoniam non amplius per inferiores facultates secundaque vitas operatur ac foras se porrigit; sed contrahens sese totus in seipsum conuertitur, estque tunc demum id solum, quod est. Nam antea, dum esset in corpore foras progrediens, a sua substantia & natura quoquo modo recesserat, a natura sua dignitate dimotus.

Hæc sanè Simplicius. Cum quo Philoponum ac Plutarchum quadam ex parte consentientes video. Primum enim non de extrinseco, sed de humano intellectu sermonem esse, hi quoque voluerunt. Quippe de anima tractatus est: nec erat, cur de extrinseco vlllo ageretur. Deinde non plures, sed vnum ac simplicem in nobis intellectum posuerunt; nec semper, sed interdum intelligentem. Eundemque tum agentem dici quatenus operatur; tum patientem, quatenus suscipitur; tum actum, quatenus cognoscendis rebus instructus est; tum potestate quatenus ijs caret, exornariq; ac perfici potest. Ita intellectum potestate & actu eundem re ac subiecto Aristoteli fuisse scripsit Philoponus: diuersum autem tempore, quod cum antea esset potestate, mox actu tactus est. Quæque de intellectu actu tradita sunt, de humano illo intelligenda esse, qui a potestate fertur in actum. Ac demum intellectum, qui est actu, ita rerum typus in intellectu potestate describere, vt ex se ipso sit scriptor; idemque qui scribit, & cui inscribuntur typi.

Intellectus agens & patientis idem.

Sed in eo magnopere dissentit a Simplicio Philopon⁹, quod intellectu actu priorẽ eo, qui est potestate atq; ab eo, qui habitu dicitur, diuersum fecit Simplicius; triplicẽ illũ memorans: primũ actu, qui post progrediens infirmetur, & potestate fiat; atq; hic est alter: moxque in habitum & perfectionem excitetur; & hic tertius nominatur. Philoponus autem tum posteriorem intellectu potestate, tum eundem cum eo, quem habitu Simplicius dicit. Duplici nimirum intellectu distincto: altero, qui est potestate: altero, qui est potestate ad actum transit.

11. Quatenus hæc verè tradita sint. Quæque sit auctoris sententia.

Intellectus agens & patientis idem & anima nostra pars.

ID, in quo interpretēs hi consentiunt, agentem intellectum extrinsecam substantiam non esse, sed humanum planè & animæ nostræ partem; eundemque in nobis tum agentem, tum patientem nominari: equidem arbitror esse verissimum atque Aristoteli consentaneæ affirmatum. Alioqui cum intellectum potestate, qui patientis est, immaterialem, impermistum, inorganicum, impatibilem, ac sempiternum esse antea tradidisset; quomodo post de agere loquens immortalem hunc solum & sempiternum esse dicere potuisset? Nam si duo sint intellectus distincti, sanè non is solus, sed alter quoque eiusmodi est: si autem vnus & idem sint, is vtrique solus ex omnibus animæ viribus ac partibus immortalis est, atque vt est in tex. 21. lib. 2. tum ab illis, tum a corpore, tanquam perpetuum a mortali separatur. Accedit quod vt antea patientem intellectum, ita hoc loco agentem, impermistum,

& impatibilem esse ait. Et hic, inquit, intellectus separabilis est, & impermistus, & impatibilis. Quasi diceret. Hic demum est ille ipse, qui antea dicitur esse eiusmodi esse. Hæc, n. vim habere videtur rationis illud principium (& hic intellectus. Vnus igitur & idem est intellectus. Addit verò, agentem hunc substantia esse actu: vt quoniam duas hæc in anima dixerat differentias esse oportere, & intellectus patientis differentiam docuerat esse dicitur; agentis quoque differentiam ostenderet esse dicitur; hoc est patientem dici vt suscipit, agentem vt operatur ac promit intellectionem. Video etiam agentem intellectum statim subiungi omnia facere, patientem omnia fieri. At neque ille facit, neque hic fit omnia; nisi vt ille rerum omnium intellectiones & comprehensiones veluti earum formas producit, hicque eas suscipit: & vterque sanè intelligendo; siquidem alia nulla est intellectus functio, quam intellectio. Verum intellectio ab vno in aliud intellectum non transit; sed in eo ipso suscipitur, a quo producitur. Idem igitur est intellectus, qui intellectionem promens velut intellectæ rei forma, agere dicitur; ac eam rursus suscipiens appellatur patientis.

Ita hæc vtraque differentia inest in anima; atque adeo meliori modo, quam in natura: & intellectus agens est vt artifex effingendis formis aptissimus; et vniore tamè quadã ratione. Nã quæ in cæteris diuisa sunt & distracta, vnita cernuntur & collecta in anima. Agens & patientis, artifex & materia distincta sunt reipsa, tum in natura, tum in artibus: in anima ratione duntaxat. Verum de his post pleribus in propriis commentariis.

Nunc illud quoque verè fuisse pronuntiatum dixerò; agentem intellectum non semper, sed interdum intelligere. Est enim is cum potestate permistus, dum cum intellectu patiente, cuius essentia potestas est, idem existit. Atque in nobis ipsis experimur, nos non perennem & continuatam, sed interruptam sapissimè intellectionem animaduertere.

Simplicii tamen illud probandum non est; intellectum multo ante tempore & verò æternitate priorẽ rem anima & corpore, tum ab illis participatum fuisse. Academicum id est, non peripateticum. Quæ admodum & illud; intellectum nostrum inlitas habere cognoscendarum omnium rerum formas, neque scientias nostras disciplinas esse, sed reminiscencias. Intellectus enim, si pro substantia sumatur, ipsamet est intelligens anima: si pro facultate, posterior est, non prior, quam anima. Neq; Aristoteles vllam inesse illi formam voluit; sed nouas omnes ab

F ipsomet effingi ac veluti rudi tabellæ inscribi. Essentiales autem, qui formas illas dicit, neque ipsas, neque intellectionem ab essentia distinctas; id intellectui nostro tribuit, quod ne Angelico quidem ac separato cõuenit; cum solius diuini proprium sit vt in superioribus non semel fuit adnotatum, atque hoc loco verè Philoponus prodidit. Vt enim intellectus patientis nullas habet sua natura formas, sed omnes suscipit; ita nec agens illas habet, sed effingit omnes. Vterque potestas que dam ad formas hic producendas, ille suscipiendas. Ideo alter agens, alter patientis appellatur.

Neque vero satis cum hoc alterum illud eiusdem Simplicij pronuntiatum constare potest; intellectum, dum ad corpus progreditur, infirmari, formis